

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ διαμόρφωσις αὐτοῦ εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς βάσιν, ἣτις ἠδύνατο νὰ βασιάζῃ ἀγαλμα ἢ κίονα ἢ καὶ ἄλλο παραπλήσιον ἀντικείμενον, ἀλλ' ἢ ἔλλειψις οἰουδήποτε τόρμου στηρίζεως κλονίζει ἰσχυρῶς τὴν ἄποψιν ταύτην. Προτιμότερον ἴσως εἶναι νὰ ἐκλάβωμεν ὡς βωμόν, παρὰ τὸ ἀσύνηθες διὰ τὰ τοιαῦτα κατασκευάσματα σχῆμα. Ἐν ἣ περιπτώσει πρόκειται περὶ τούτου, θὰ ἔφερον ἄνω ἐπιπεδον πλάκα ἐν εἶδει τραπέζης ἢ καὶ μαρμαρίνην λεκάνην διὰ τὰς προσφορὰς ἢ τὰς θυσίας. Τὰ τοιαῦτα δ' ἐπιθήματα ἦτο δυνατόν νὰ ἰσορροπήσουν ἐπὶ τοῦ λίθου καὶ ἄνευ ἰδιαιτέρου συνδέσμου¹.

¹ Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὸ νότιον αὐτῆς τμημα πλησίον τῆς ἐξέδρας ὑπάρχει ὁμοίωσχημος λίθος, ὅστις ὁμως ἔχει οὐχὶ πολὺ κανονικὴν τὴν συμφυῆ κιονικὴν βάσιν, ἕτερος δὲ ὁμοιος παρὰ τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου. Ἀμφότεροι δὲ φέρουν ὁμοίως τόρμον, ἔχουν δὲ τὴν διάμετρον τῆς ἄνω κυκλικῆς ἐπιφανείας ἰκανῶς μικράν. Καὶ ἄλλους παρομοίους λίθους εἶδον ἐπίσης εἰς τὰ πλησίον τοῦ Διονυσιακοῦ κτίσματα, ὡς καὶ εἰς τὸ γειτονικὸν Ἀσκληπιεῖον καὶ εἰς τὸ Ὠδεῖον τοῦ Ἡρόδου. Οὗτοι ὁμως ἔχουν βραχύτερον καὶ τετραγωνικώτερον τὸν κορμόν, τινὲς δὲ φέρουν ἄνω τόρμον καὶ αὐλακα. Πάντες οὗτοι ἐχρησίμευον ἀναμφιβόλως ὡς βάσεις στηρίξεως, καὶ μάλιστα ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν. Σημειωτέον ὅτι ὁ Milchhofer ἀναφέρει καὶ ἄλλον βωμόν, προερχόμενον ἐκ τοῦ ἀρχαίου δήμου Μυρρινοῦντος, τῆς σημερινῆς Μερρέντας, (Ath. Mitt., XII [1887] σελ. 277-8 ἀριθ. 149, πρβ. καὶ IG, II² 4746), τοῦ ὁποίου τὸν τοιοῦτον χαρακτηρισμὸν ἀμφισβητοῦν ἐπίσης δι' ἔρω-

τηματικοῦ ὁ Kirchner καὶ ὁ Dow. Φέρει καὶ οὗτος ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὴν Ἀρτεμιν Κολαινίδα, τὴν ἐξῆς:

« - - - οἱ
... ος Ἀρτ-
[έ]μιδι Κολα-
[ι]νίδι ἀν[έ]-
θηκεν.»

Τὰ γράμματα εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ ἐνταῦθα ἐξεταζομένου θιασωτικοῦ καταλόγου ἀναγόμενα εἰς τοὺς αὐτοὺς πρὸς τοῦτον χρόνους (ἐν IG ἢ ἐπιγραφῇ χρονολογεῖται εἰς μικρὸν προγενεστέρην ἐποχὴν μεταξὺ τοῦ Α' καὶ Β' μ. Χ. αἰῶνος). Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ λίθου ἀποστάσεις καὶ τὰ σωθὲντα λείψανα τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀναθέτου ἐπιτρέπουν νὰ συμπληρώσωμεν τὸ ὄνομα Ἀριστόβουλος, ὅστις δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι ὁ ἕτερος τῶν ἐνταῦθα ἀναφερομένων δύο Ἀριστοβούλων, ὁ ἐπὶ ἄνω πινυθῶν τοῦ θιασωτικοῦ συλλόγου. Οὕτω ἢ ἐπιγραφῇ λαμβάνει τὴν μορφήν:

Ἀριστ[όβ
ουλ]ος Ἀρτ-
έ]μιδι Κολα-
ι]νίδι ἀν[έ]
θηκεν.

Τὴν συμπλήρωσιν ταύτην ἐπιτρέπει καὶ ἡ κανονικὴ κατανομή τῶν γραμμάτων τοῦ ὀνόματος εἰς τοὺς δύο πρώτους στίχους, ἣτις εὐρίσκεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων ἐκάστου στίχου.

ΧΡ. Ν. ΠΕΤΡΟΥ-ΜΕΣΟΓΕΙΤΗΣ

Εἰς Νεκρικὸν Ἐπιγράμμα ἐκ Ραυκοῦ

ὑπο Χριστοῦ Ν. Πετροῦ-Μεσογειτοῦ

Μὲ τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ἠσχολήθησαν μέχρι τοῦδε πολλοί. Πρῶτος ἐξέδωκεν αὐτὸ ἐξ ἐκτύπου, ὅπερ ἔλαβεν ὁ ἐν Ἡρακλείῳ Καθηγητῆς Περδικάρης, ὁ Th. Baunack (Philologus, L [1891 - 2] σελ. 577-82), ὅστις καὶ προέβη εἰς διεξοδικὰς ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις, μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ σειρὰν ὁ Doro Levi ἐν τῇ ἐργασίᾳ του Silloge in corsivo delle iscrizioni metriche cretesi ἐν Studi ital. di Filol. class. (n. s.) II (1922) ἀριθ. 41 σελ. 398-9 καὶ ἡ Margh. Guarducci

ἐν Inscr. Cret., I Rhaucos 2 (σελ. 292). Πάντες οἱ ἀνωτέρω ἐδέχθησαν αὐτὸ ὡς συγκείμενον ἐκ δύο ἑλλειπῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐλεγειακῶν διατίχων, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων προηγεῖται τοῦ ἑξαμέτρου τὸ πεντάμετρον, παρέχοντες τὴν ἐπομένην, ὡς παραθέτει ἡ Guarducci, μεταγραφῆν:

« - ∞ - ∞ - μνάμα δ' ὑπερφ[α]γίος
- ∞ - ∞ - ψιμένω δείκνυ, Θ[έ]τι, ἦδ[η].
- ∞ - ∞ - τεῖθε θανῶν κείται folium
∞ - ∞ - τερπ[ι]νᾶς δ' [[ι]] ἀλλήσιος ἴδρ[ι]ς.
5 [Χαῖρε] Εὔθε.»

Ὁ Α. Μ. Woodward] ὅμως εἰς σύντομον κριτικὸν σημείωμα περὶ τοῦ Ι τόμου τῶν **Κρητικῶν Ἐπιγραφῶν**, ὅπερ ἐδημοσιεύθη ἐν JHS, LVI (1936) σελ. 94-7, τοὺς τέσσαρας ὡς ἔλλιπεις καὶ ἐλεγειακούς θεωρουμένους στίχους τοῦ ἐπιγράμματος συνέπτυξεν εἰς δύο ἀκεραίους ἑξαμετρικούς ὡς ἐξῆς:

«Μνάμα δ' ὑπερφ[α]νίος ψιμένω δείκνυθ' [ὄ]τι ἦδ[η] |
Τεῖδε θανῶν κείται [τερπ]νάς ἄν' ἀλλήσιος ἴδρ[ις].»

Μετέβαλε δὲ καὶ τὴν σειρὰν τῶν λέξεων τῆς ἐν τέλει ἐπικλήσεως εἰς «Εὐθε [χαῖρε].» (σελ. 96-7).

Τελευταῖος ἐπανῆλθεν ἐπ' αὐτοῦ διὰ μακρῶν παρατηρήσεων ὁ Ad. Wilhelm ἐν Wien. Stud., 56 (1938) σελ. 72-81. Οὗτος ἀποκρούει τὴν προταθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Woodward σύμπτυξιν δεχόμενος, ὡς καὶ οἱ προηγούμενοι ἐκδόται, τὸ ἐπίγραμμα ἔλλιπές καὶ ἐκ δύο ἐλεγειακῶν διστίχων συγκείμενον (σελ. 76). Ἐκδίδει μάλιστα καὶ συμπληρωμένον αὐτὸ ὡς ἐξῆς (σελ. 79):

μνάμα δ' Ὑπερφάνιος
[τῆλε φίλας πατρίδος] ψιμένω δείκνυ, θ[ο]ι[τι] ἦδ[η]
[φροντίδι πατρώια?] τεῖδε θανῶν κείται
[ἐννεακαιδεκέτης?, τερπ]νάς ἄν' ἀλλήσιος ἴδρ[ις].»

Βλέπει δὲ διαφορὰν εἰς τὸ νόημα τῶν μετοχῶν **ψιμένω** καὶ **θανῶν**, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ στηρίζει τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν συμπλήρωσιν ἐν γένει ὅτι πρόκειται περὶ πολίτου, ὅστις ἀπέθανε μακρὰν τῆς γενετικῆς του πόλεως καὶ ἐτάφη εἰς ταύτην διὰ τῆς πατρικῆς φροντίδος¹. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑποτιθεμένου α' πενταμέτρου προτείνει διαφόρους φράσεις, ὡς «**Ἀστάλα χαίροις**» ἢ «**χαίροις**» ἢ «**χαιρέτω ἄστάλα**», «**χαίροις καὶ σὺ χάροις**», «**Εὐθέα υἱε χάροις**» κλπ. (σελ. 80).

Τοῦ Woodward ἡ ἐκδοχὴ ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ μόνη ἀσφαλῆς καὶ ὀρθή. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀναμφισβητήτως καὶ ἐκ τῆς παρατιθεμένης ἐνταῦθα φωτογραφίας τῆς στήλης (**εἰκ. 1**), τὴν ὁποίαν ἠδυνήθη νὰ λάβω, ὅτε πρὸ καιροῦ ἠσχολήθην μὲ τὸ ἐπίγραμμα ἐν τῷ Μουσείῳ Ἡρακλείου, ὅπου ὑπηρετοῦν. Εἶναι σαφῶς φανερόν ὅτι τὸ ἀριστερόν ἄκρον τοῦ λίθου δὲν λείπει, ἐξαιρέσει τῆς μικρᾶς φθορᾶς, ἣτις ὑπάρχει εἰς τὸ κατώτερον μέρος.

¹ Πρβλ. καὶ ὅσα γράφονται ἐν τῇ σελ. 81, ἐνθα ὁμοῦς ἡ γνώμη αὕτη ἐκφέρεται κατὰ τι μεταβεβλημένη.

Καὶ ἡ πλαγία ἀριστερὰ πλευρὰ εἶναι ἐπίσης κανονικῶς εἰργασμένη καὶ ἀκεραία, ὡς ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ τεχνίτου. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸ σχεδιάσμα τῆς στήλης, τὸ ὁποῖον παρέθεσεν ἀρχικῶς ἡ Guarducci (Inscr. Cret., I σελ. 292) καὶ ἐπανέλαβεν ἔπειτα ὁ Wilhelm (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 74) φαίνεται καλῶς ἡ ἀκεραιότης τοῦ ἀμφισβητουμένου ἀριστεροῦ ἄκρου. Κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὸ ἐπίγραμμα εἶναι ἀκεραῖον. Οἱ δὲ τέσσαρες ἐπὶ τοῦ λίθου ἐπιγραφικὸι στίχοι μετρικῶς διατασσόμενοι παρέχουν δύο πλήρη ἑξάμετρα¹. Περὶ τούτου οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβολία. Μόνον ἄλλαι τινὲς λεπτομέρειαι πρόκειται νὰ συζητηθῶν ἐνταῦθα.

Στίχ. 1. «**ὑπερφ[α]νίος**». Τὸ ὄνομα τοῦτο οἱ προηγούμενοι ἐκδόται, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Woodward, ἐδέχθησαν ὡς ἐπίθετον. Μόνον ὁ Wilhelm (σελ. 75-6) ἐξέλαβεν ὀρθῶς ὡς τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ καὶ ἔγραψεν **Ὑπερφ[ά]νιος**.

«**δείκνυθ' [ὄ]τι**». Οὕτω ὀρθῶς ὁ Woodward. Διὰ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης ἐξαφανίζεται τὸ ὄνομα τῆς Θέτιδος, ὅπερ εἶχον καθιερώσει οἱ προηγούμενοι ἐκδόται². Ὁ Wilhelm (σελ. 78-9) γράφει «**δείκνυ**» ἢ «**δείκνυς**» δεχόμενος τὸ ῥῆμα εἰς προστακτικὴν ἢ ὀριστικὴν ἔγκλισιν. «**Δείκνυ**» ὁμοίως ἔχουν καὶ οἱ ἄλλοι ἐκδόται³. Καὶ ὁ Woodward ἐπίσης, παρὰ τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν, τὴν ὁποίαν ἐπέτυχε, θεωρεῖ ἐσφαλμένως ὅτι τὸ «**δείκνυθ'**» ἔχει τετὴ ἀντὶ τοῦ «**δείκνυται**», ἐνῶ εἶναι φανερόν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ γ' ἐν. προσώπου τῆς ὀριστικῆς **δείκνυτι**, πρβλ. τοὺς ἀναλόγους κρητικὸς τύπους **προδίκνυτι**, ὡς καὶ **ἱρνυτι**, ὅπερ ἐξάγεται ἐκ

¹ Παραδείγματα ἑξαμετρικῶν ἐπιτυμβίων διστίχων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα, Kaibel, Epigr., ἀριθ. 7, 12, 76, 159, 166, 375 κλπ., ὡς καὶ ἐκτενέστεραι ποιητικαὶ ἐνόητες, συγκείμεναι ἐκ πλειόνων ἑξαμετρικῶν στίχων, πρβλ. αὐτόθι, VIII metrorum tabula σελ. 701.

² Ἐντεῦθεν ἀναιροῦνται αὐτομάτως καὶ ὅσα ὑπὸ τῆς Guarducci γράφονται ἐν Inscr. Cret., II V 51 (σελ. 81) ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὑπομνηματισμοῦ ἐπιγράμματος τῆς Ἀξοῦ: «Ceterum Achillem in epigrammatis sepulcralibus libenter commemoravisse poëtas et titulos Creticus Rhauci repertus docet (I. C., I, XXVII, 2), ubi iuvenis defunctus cum pulcherrimo illo ac sapientissimo Thetidis filio comparatur.»

³ Ἐκ τῆς κακῆς ταύτης ἀναγνώσεως ἀπεθησαυρίσθη ὁ ἀνύπαρκτος οὗτος τύπος τοῦ ῥήματος καὶ ὑπὸ Frankel-Meyer ἐν SGDI, IV σελ. 1116.

τοῦ διασωθέντος ὑπὸ τοῦ Ἑσυχίου ἐπιθέτου Ἑπιρνώτιος (Bechtel, Die Griech. Dial., II σελ. 743 [§ 113] καὶ Brugmann, Griech. Gramm.³, σελ. 290-1).

Στίχ. 2. «[τερπ]νᾶς». Οὕτω ἔχουν πάντες οἱ μέχρι τοῦδε ἀσχοληθέντες μὲ τὸ ἐπίγραμμα δεχόμενοι συγχρόνως μετὰ τὴν λέξιν ΚΕΙΤΑΙ τὴν ὑπαρξίν φύλλου κισσοῦ, ὅπερ μάλιστα ἀπεικονί-

ὑπάρχει, καὶ μάλιστα τοῦ Γ, ἂν καὶ σφύζεται αὐτόθι ἀβλαβῆς ἱκανὸν μέρος τοῦ λίθου. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀναζητηθῇ ἄλλη λέξις. Ἐκ τῶν σωθέντων γραμμάτων καὶ τοῦ ὑπάρχοντος χώρου νομίζω ὅτι δυνάμεθα ν' ἀποκαταστήσωμεν φ[α]νᾶς. Τὸ ἐπίθετον φανὸς μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ εὐθυμος, χαροπός, φαιδρός¹ ἀρμόζει ὡς ἐπίθετον τῆς αὐλήσεως. Θὰ ἠδύνατο ἐπίσης νὰ

Εἰκ. 1. Ἡ νεκρική στήλη τῆς Ῥαύκου μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἐπιγράμματος.

ζεται καὶ εἰς τὸ σχεδιαγράφημα τῆς Guarducci (ἔνθ' ἀνωτέρω). Οὐδόλως ὅμως πρόκειται περὶ τοιοῦτου πράγματος, ἀλλὰ περὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ φθαρέντος γράμματος φ. Κατὰ ταῦτα ἀποκλείεται τελείως ἡ συμπλήρωσις «τερπ]νᾶς», τὴν ὁποίαν ἄλλως καταδικάζει καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ χώρου. Πράγματι μετὰ τὸ ἐφθαρμένον φ ἔν μόνον γράμμα ἠδύνατο νὰ χωρέσῃ, δεύτερον δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπομένου στίχου περὶ τῆς συλλαβῆς -- ΝΑΣ, ἔνθα ἔν τούτοις οὐδὲν ἶχνος γράμματος

συμπληρωθῇ καὶ ἡ γεν. φ[ω]νᾶς, ἀλλὰ δὲν παρέχει ὁμαλὸν καὶ ἱκανοποιητικὸν νόημα.

Μετὰ τὸ -- ΝΑΣ ὀρθῶς ὁ Woodward καὶ ὁ Wilhelm παρεδέχθησαν τὴν διττογραφίαν, τὴν

¹ Μὲ τοιαύτην ἔννοιαν συναντῶμεν τὸ ἐπίθετον καὶ εἰς τὸν Αἰσχύλον «φαναῖς θυμὸν ἀλδαινούσαν ἐν εὐφροσύναις» Προμ. στίχ. 538-9· ἐπανελημμένους δὲ καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα «ἐκ φανοτέρου βίου ἤμουσα» Πολ. 518 α, «φανὸν βίον διάγοντας εὐδαιμονεῖν» Φαῖδρο. 256 d.

ὁποῖαν πρῶτος εἶχεν ὑποδείξει ὁ Περδικάρης¹. Εἶναι σαφές ὅτι πρόκειται περὶ ταύτης, ἀφοῦ μάλιστα τὸ Α, τὸ ὁποῖον οἱ ἄλλοι ἐκδύοται ἐξέλαβον ὡς Δ, εἶναι σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν ἐξεσμένον ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ τεχνίτου, ὅταν ἀντελήφθη τὸ σφάλμα του.

Τὴν κατακλείδα «[χαῖρε] Εὐθε» τῶν προηγουμένων ἐκδοτῶν ὁ Woodward μετέφρασε εἰς «Εὐθε [χαῖρε]», ἐπειδὴ εὗρεν ἐμπόδιον τὸν πρὸ τοῦ «Εὐθε» χῶρον, ὅστις δὲν ἦτο ἀρκετὸς διὰ νὰ συμπεριλάβῃ τὴν ἐπίκλησιν «χαῖρε». Ὁ Wilhelm ἐσκέφθη διαφορετικώτερον. Ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὴν γνώμην του ὅτι τὸ Ὑπερφάνιος ἀποτελεῖ τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ ἐθεώρησε τὰ ὑπὸ τὸ ἐπίγραμμα σωθέντα γράμματα ὡς ἀποτελοῦντα τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ συνεπλήρωσεν «Εὐθέ[α]» ἢ «Εὐθέ[ου]». Ἐξέφρασε δὲ προσέτι μετ' ἐπιφυλάξεως καὶ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι πιθανὸν νὰ ἐδηλοῦτο τὸ ἐθνικὸν «Ἐλευθερναῖος» («Ἑπερφάνης Ἐλευθερναῖος»), ὁπότε, ὡς συμπεραίνει, ὁ νεκρὸς θὰ κατήγετο ἐκ τῆς οὐχὶ πολὺ μακρὰν κειμένης Ἐλευθέρης καὶ θὰ ἐτάφη εἰς Ῥαῦκον (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 81).

Οὐδεμία ὁμως ἐκ τῶν ἐκδοτῶν τούτων εἶναι ὀρθή. Τὰ διατηρούμενα ἐπὶ τῆς στήλης γράμματα εἶναι σαφῶς ΕΥΘΡ --- (βλ. εἰκόνα). Τὰ δύο τελευταῖα εἶναι μὲν κατὰ τὸ κάτω ἡμισυ ἑλλιπῆ, ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς ἄλλου δύναται νὰ πρόκηται ἢ περὶ Ο καὶ Ρ. Τοῦ τελευταίου μάλιστα διακρίνονται καλῶς τὰ δύο κάθετα σκέλη. Κατὰ ταῦτα συμπληρῶ:

Εὐθρ[τος
ἔστασε(ν) ἢ ἔθηκε(ν)].

Τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὀνόματος ἐνισχύει καὶ ἢ μετὰ τὸ Ρ ἄνω ὀριζοντία γραμμὴ τοῦ Τ, ἣτις διεσώθη ἐν μέρει καὶ διακρίνεται ἱκανῶς ἐπὶ τοῦ

¹ Ὁ Baunack, ἀποκρούσας τὴν παρατήρησιν τοῦ Περδικάρη, ὑπεστήριξεν (ἐνθ' ἄνωτέρω σελ. 580) ὅτι ὁ τεχνίτης ἐχάραξε Δ καὶ ἐσφαλμένως μετ' αὐτὸ τὸ Υ ἀντὶ τοῦ Α προσπαθῆσας μετὰ ταῦτα νὰ διορθῶσιν τὸ σφάλμα δι' ἀπαλείψεως τοῦ Υ. Ἡ γνώμη ὁμως αὕτη τοῦ Baunack ἐλέγχεται ἐσφαλμένη ὑπὸ τοῦ λίθου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἐκλαμβανόμενον ὡς Δ γράμμα εἶναι πολὺ περισσότερον ἀπεξεσμένον τοῦ Υ, σχεδὸν τελειῶς κατεστραμμένον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μαντεύεται μᾶλλον παρὰ νὰ διακρίνεται πραγματικῶς. Τοῦτο δ' ἀληθὲς δὲν θὰ συνέβαινε, ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ γράμματος, ὅπερ ἔπρεπε νὰ διατηρήσῃ εἰς τὸν στίχον ὁ χαρακτής.

λίθου (κατὰ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τοῦ μετρίδιου εἰς τὴν εἰκόνα). Τὸ ὄνομα **Εὐοπιος** ἔχει ἤδη παραδοθῆ (Pape - Benseler, Wörterb., I σελ. 416 b). Τὸ **ἔστασε(ν)** (ἢ **ἔθηκε(ν)**) θὰ εἶχε χαραχθῆ κάτωθεν τοῦ ὀνόματος ἐπὶ τοῦ ἀποκρουσθέντος κάτω μέρους τῆς στήλης. Ἀποτελοῦν δέ, ὡς γνωστὸν, τὰ ῥήματα ταῦτα συνηθεστάτην ἐπὶ τῶν ἐπιτυμβίων στηλῶν δήλωσιν.

Συμφώνως πρὸς τὰς γενομένας παρατηρήσεις, τὸ ἐπίγραμμα λαμβάνει τελικῶς τὴν ἑξῆς μορφήν:

Μνάμα δ' Ὑπερφ[ά]νιος | ψιμένω δεικνυθ' [ἔ]τι ἦδ[η] |
τεῖδε θανὼν κει[α]ι φ[α]ν[α]ς <αυ> ἀλλήσιος ἰδρ[ις].

Εὐθρ[τος

ἔστασε(ν) (ἢ ἔθηκε(ν))¹.

Τὸ νόημά του κατὰ ταῦτα εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ μνήματος τοῦ ἀποθανόντος ἀλλητοῦ Ὑπερφάνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔστησεν ἢ ἀνέθηκε τὴν στήλην μετὰ τοῦ ἐπιγράμματος ὁ **Εὐοπιος**, πιθανῶς ὢν πατήρ του.

Ἐν τέλει διὰ τὸν σύνδεσμον δὲ τοῦ πρώτου στίχου, ὅστις οὐδεμίαν συνδετικὴν σημασίαν ἔχει, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλη προηγουμένη πρότασις, πρὸς τὴν ὁποῖαν νὰ συνδέεται ἢ δι' αὐτοῦ εἰσαγομένη, ὑπενθυμίζω τὸ ὅμοιον κρητικὸν παράδειγμα ἐπὶ τῆς ἀναγλύπτου στήλης τῆς Λασηαίας: «**Χαίρετε δὲ οἱ παριόντες, | (ἐ)γὼ δὲ φίλος καταλείπω.**», Inscr. Cret., I Lasaea (σελ. 106), ὡς καὶ ἄλλας τινὰς ἐκτὸς τῆς Κρήτης περιπτώσεις, τὰς ὁποίας ἀπαριθμεῖ αὐτόθι ἢ Guarducci².

Ἡ διδομένη ὁμως ὑπὸ ταύτης ἐρμηνεία ὅτι τὸ δὲ τοῦτο εἶναι συνδετικὸν ὀφειλόμενον εἰς τὴν ὑπαρξίν προηγουμένων ποτὲ στίχων, οἱ ὁποῖοι μετὰ ταῦτα ἐξέπεσαν, δὲν μοῦ φαίνεται πιθανή. Ὡς πιθανωτέραν θεωρῶ τὴν ψυχολογικὴν ἐρμηνείαν, ὅτι δηλ. τὸ δὲ εἰς τὰς ἐν λόγῳ περιπτώσεις ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον εἰς ἀορίστους σκέψεις καὶ νοερὰς προτάσεις μὴ ἀποκρυσταλλωθείσας εἰς φραστικὴν διατύπωσιν, τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ συνέχειαν, ἢ εἶναι ὡσεὶ εἶδος εἰσαγωγικοῦ ἢ μεταβατικοῦ δέ, ὡς ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μετὰ τὸν σύνδεσμον **καὶ** εἰς

¹ Εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ταύτην εἶχον καταλήξει πρὸ πολλοῦ, προτοῦ ἤδη λάβω γνώσιν τῆς σχετικῆς ἐργασίας τοῦ Woodward καὶ τοῦ Wilhelm.

² Τὰ ὅμοια γνωστά παραδείγματα τοῦ πεζοῦ λόγου βλ. ἐν K. I. Gelzer, Die Schrift vom Staate der Athenen (Hermes, Einzelschr. H. 3 (Berlin 1937) σελ. 100-1.

τὴν νέαν ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν προσέτι γλῶσσαν. Εἰς τὴν ἡμετέραν περίπτωσιν εἰδικῶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἰσοδύναμον καὶ πρὸς τὸ *τόδε*.

* *

Τὸ ἐπίγραμμα εἶναι κεχαραγμένον ἐπὶ στήλης, ἣτις εἶχεν ἐντοιχισθῆ μικρὸν ἄνωθεν τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ τῆς *Παναγίας τοῦ Καλογήρου* παρὰ τὸν Ἁγ. Μύρωνα. Κατεσκευάσθη δὲ ἡ στήλη ἐκ σκληροῦ καὶ λευκοῦ λεπτοκόκκου πωρίου λίθου καὶ φέρει ἄνω κυματιοειδὲς γείσωμα, σωθὲν μόνον κατὰ τὴν ἀριστερὰν πλαγίαν πλευράν, ἐνῶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον αὐτοῦ τμήμα ἀπεξέσθη. Ἡ ἐξεργασία καλὴ μόνον κατὰ τὴν ἔμπροσθίαν καὶ τὰς πλαγίας ὄψεις. Ἐπιφάνεια ὀπίσθεν ἀνώμαλος. Ἐλλιπὴς ἐμφανίζεται ἡ στήλη κατὰ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος φέρουσα

φθορὰς τινὰς καὶ εἰς διάφορα ἄλλα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας. Σφαιζόμενον ὕψος 0,38 μ., πλάτος 0,46 (καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦ ἀετώματος 0,49) καὶ πάχος 0,18.

Τὰ γράμματα τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ Γ' π. Χ. αἰῶνος ἔχοντα χάραξιν λεπτήν καὶ ἐπιμελή. Ὑψος 0,017-0,035 μ. Μᾶλλον εὐμεγέθη καὶ ἀπέχοντα μικρὰν ἀπόστασιν μεταξύ των εἶναι τὰ ὑπάρχοντα κάτωθεν τοῦ ἐπιγράμματος ΕΥΟΠ---, ἅτινα ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ ἄνωθεν αὐτῶν τελευταίου στίχου 0,11 μ. Ἔχουν χρωσθῆ πάντα δι' ἐρυθρᾶς βαφῆς, τῆς ὁποίας διατηροῦνται ἀκόμη ἐντόνως τὰ ἴχνη.

Ἡ στήλη ἀπειχοῖσθη ἐκ τῆς ἀρχικῆς τῆς θέσεως διὰ τῶν ἐνεργειῶν μου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Κρήτῃ ὑπηρεσίας μου καὶ ἀπόκειται ἤδη ἐν τῷ Μουσείῳ Ἡρακλείου ὑπ' ἀριθ. εὔρετ. 245.

Ἀθήναι, Φεβρουάριος 1940

ΧΡ. Ν. ΠΕΤΡΟΥ-ΜΕΣΟΓΕΙΤΗΣ